

Становище

за дисертационния труд на на тема:

„НАВОДНЕНИЯТА – ЗДРАВНИ И ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ ЗА ДУНАВСКИ РАЙОН“

На

Д-р Росица Василева Петрова

за присъждане на образователната и научната степен „доктор”
в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт,
професионално направление 7.1. Медицина,
научна специалност „Медицина на бедствените ситуации“

От

доц.д-р Николина Колева Вълканова д.м., определена за външен член на Научното жури, със Заповед за отчисляване с право на защита № P109-594 от 18.12.2020 г. на проф д-р Валентин Игнатов д.м, ректор на МУ-Варна

Данни за процедурата

За конкурса.ас. **Д-р Росица Василева Петрова** е представила документите в процедурата съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на МУ-Варна. Не са установени процедурни нарушения.

Със заповед на Ректора на МУ-Варна № 109 286 16.09.2019 **Д-р Росица Василева Петрова** е зачислен като докторант в самостоятелна форма на обучение за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” в област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт Професионално направление: 7.1 Обществено здраве, специалност: „Медицина на бедствените ситуации”. Представен е протокол за успешно положен докторантски изпит. Предвид решение от заседание на Академичния съвет Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна по протокол/ № 52/26.11.2020, относно готовност за публична защита и определяне на състав на Научно жури, отчислен с право на защита със Заповед на Ректора на МУ-Варна № P109-594 от 18.12.2020 г

Биографични данни и кариерно развитие

Д-р Росица Василева Претрова, родена на 08.04.1971 година в г.Ловеч.Завършва медицина през 1995 година в МУ- Плевен и икономика(застраховане и социално дело.Здравен мениджмънт) през 2004 година в СА“Дим.Ценов“ Свищов.Придобива специалност“Трудова медицина“ през 2009 година и Медицина на бедствените ситуации през 2020г.Започва работа през 1996 година като лекар в доболничната помощ (ИППМП-Кабинет д-р Василева.Антива консулт ООД) и ръководи Служба по трудова медицина в г.Свищов.

От 2016 година е асистент в Катедра „Хигиена ,медицинска екология ,професионални болести и медицина на бедствените ситуации „в г.Плевен .Преподава на всички балакаври и магистри в МУ Плевен .Участва в курс по „Медицинско осигуряване при радиационна ,ядрена авария и тероризъм“ в Национален центърпо радиобиология и радиациона защита–(НЦРРЗ) „г.София

Участва в проект „Проучване предиктивните стойности на Човешкия плацентарен лактоген., с ръководител Доц.Йордан Попов в Плевен

Член е БЛС,Българско дружество по обществено здраве и Българска асоциация по обществено здраве .

Литературен обзор

Обзорът отразява хронологията и съвременното състояние на проблема в нашата страна и в световен мащаб .Исторически данни за наводнения в света и Република България доказват една от най- честите причини за възникване на бедствени ситуации, сериозни материални щети и човешки загуби- преохлаждане, удавяне, травми от паднали дървета и големи части от сгради, наранявания от счупени стъкла, остри стресови реакции. Позовава се както на съвременни политически документи и др., така и на многобройни проучвания по конкретните видове бедствия. по профилактиката, глобалното разпространение, факторите, влияещи върху разглеждания проблем. Само ако добре познаваме същността и спецификата на наводненията можем по-лесно да се предпазим от тях или да им въздействаме, когато настъпят. Разглеждат се разнообразните определения на наводненията ,класификациите им от различните автори ,произхода им ,честотата на възникване , мащаб, обхват и тежест,причини ,повторяемост,последници ,продължителност и отражението им за влошаване на санитарно- хигиенното състояние на залетият район (засегнати системата на водоснабдяването, канализацията, сметища и прочие). Промислените и битови отпадъци се разпространяват по течението на водата и създават потенциална опасност от различни инфекциозни заболявания, нарушава се инфраструктурата на съответните населени места, прекъсват се комуникациите и това е пречка за провеждане на необходимите спасителни и евакуационни мероприятия.Докторантът показва много добро познаване и интерпретиране на съвременната научна литература по тези въпроси . Отразява хронологията и съвременното състояние на медицинските и екологични проблеми на България ,които и помагат да изведе своите цел и задачи. Използва общо 200 източника ,като преобладават тези от последните години . Литературния обзор помага за центриране на собствените проучвания върху най-епидемиологично значимите проблеми,невключени до сега в националните профилактични програми в Дунавски район.

Методология на проучването

Авторката използва широк набор от методи, адекватни за постигане на целта. Методологията включва : постановка и материали,анкета , признаци на настоящето наблюдение, място на проучването, за избора на две населени места.Методите са количествени и качествени.Използван е Софтуерен статистически пакет SPSS PC, версия 22. Статистическа обработка с коефициент на достоверност,която е оценена при най-висока степен на значимост p по –малко от 0.05. Подробно описани ,но не използвани във всички варианти. Резултатите са представени таблично и графично.

Цел и задачи:

Целта е формулирана точно и ясно:

- Да се проучат и анализират здравните и екологични проблеми за Дунавски район, както и информираността и степента на готовност на обществото за правилно поведение и защита при наводнение.

Включва 5 изследователски **задачи**, свързани с проучване на опасността от наводненията в Дунавски район, готовността за посрещане на бедствието, медицинските възможности за това и предложения за препоръки за повишаване информираността и подготовката на обществото за защита от наводнения.

Формулираните 4 изследователски хипотези дават оценката на наводненията, информираността и предварителната подготовка на обществото в различните възрастови групи от населението и начините за намаляване на отрицателните последици чрез образование.

Актуалността на проблема

Темата на дисертационния труд е съвременна и дисертабилна. Трудът е израз на и научните търсения на д-р Василева а върху значението на борбата с наводненията в определен район на страната – Дунавския район, в превенцията и контрола им от една страна и подготовката на населението за навременна адекватна реакция при създадена извънредна ситуация. Темата е актуална, с дълга история и много динамика в познанието и практиката на световно и национално ниво, с много постижения, вложени ресурси и все още нерешени проблеми.

След промените през 2009г в изпълнителната власт и **след закриването** на Министерството на извънредните ситуации са налице проблеми по отношение на координацията между отделните ведомства и структурите, като при вероятно настъпване на наводнение не е указано кой, кога и на базата на каква информация извършва защита на населението. Основните причини за наводнения са:

- глобалните климатични промени,
- екологична нестабилност и
- неравновесие в околната среда,
- нарастваща плътност на населението, разпространяваща се урбанизация,
- дефорестацията и нарастващото опустяване.

Подсилени от всички тези фактори, наводненията причиняват нарастващо ниво на човешкото страдание, икономически и човешки загуби. Учени са доказали, че урбанизирането на 50% от водосборите може да увеличи честотата на наводненията от веднъж на 100 години на веднъж на 5 години, което е 20 пъти повече.

Собствени проучвания.

Човешкото общество не е достатъчно подготвено, не е достатъчно информирано, не е достатъчно обучено да се противопостави на този нарастващ реален риск или да се справи при настъпването едно такова бедствено състояние като нанаводнението. Най-много общо засегнати хора по света от 1975 г. до 2005 г. има вследствие наводнения - 50.8%, суши -33.1% и вятърни бури -11.09% **Възникват сериозни проблеми** за

решаване от органите на изпълнителната власт, медицинската служба и военните поделения от рисковите територии.

Ето защо собствените проучвания на дисертанката са насочени в няколко направления :

- **Да покриват нуждите на обществото** от знания и осведоменност в зависимост от структурата на населението в проучвания район от една страна и да дават указания и нагледни материали за поведение при ,по време и след наводнението в поразените райони в достъпен вид ,които могат да се ползват от населението .
- Независимо от факта, че са природен феномен има възможност да бъдат управлявани в значителна степен от човешката дейност и регулирани с **човешката намеса чрез предлагане на различни** форми на обучение и реструктуриране на медицинската поощ при създадени извънредни ситуации. Национален план за защита при бедствия и по-точно част „Наводнения“ е приета с решение на министерски съвет (РМС)№ 973 от 29.12.2010 година.
- **Внедряване са основни** превантивни мерки в дейността на лечебно – профилактичните заведения с оглед намаляване на негативните ефекти и за ограничаване възникването на епидемии по време и след наводнения.
- **Предлага разработени протоколи** за подготовка на Лечебни заведения (болници) в зоните и извън зоните на наводнения.

Подробно разработено от автора изследване на групи в риск ,включва разработване и анализиране на знанията за поведение на населението по време на наводнение: социологически анкетни проучвания в две групи респонденти сред 240 български граждани от две възрастови групи 18г.-39г (120души). и 40г.-64г (120 лица). на Дунавски райони.

Оценявам като много актуално проучването на основните задачи на медицинската служба (болници) при наводнение както , мерките и основните средства за защита.

Особен и различен характер имат наводненията спрямо организацията на медицинската помощ при други бедствия с масов характер. Възможно е да се наложи разкриване на медицински пункт в близост до наводнените територии, ако няма наблизо здравно заведение.При наводнение медицинските загуби не са разположени в определен район и на едно място, а по продължение на наводнената област. Има затруднения свързани с издирването и извличането на пострадалите хора от водната стихия. Трудно е да се разчита на първа медицинска помощ само от наличните медицински екипи.

Изводи ,приноси,заключение:

Изводите са в формулирани,в съответствие с получените научни данни.

Направени са след всяка задача :Опасността от наводненията - 7 броя изводи ,за анкетните проучвания на младата възрастова група -1бр., на зрялата възрастова

група -6 броя, за медицинското обслужване в област Плевен и Свищов(осигурени 1668 болнични легла и 2000 медицински специалисти) -4 извода .

Общи изводи: дават основните установени проблеми при наводненията и подходите за тяхното преодоляване :

- Дунавски район обхваща голяма част от Северна България (42.5%), част е от международният басейн на река Дунав, значителна е гъстотата на населението – 44% от общото население.
- Основният риск от наводнения в Дунавски район е природен. Районите със значителен потенциален риск от наводнения представляват 49% от всички населени места и общини.
- Според направената предварителна оценка на риска от наводнения от всички функциониращи водни тела (реки, езера) 43.13% се намират в състояние на сериозен риск.
- Директивата за наводнения има положително въздействие върху целият Дунавски район и е довела до напредък при оценките на рисковете от наводнения.
- Подходът от пет стъпки в процеса на оценка и управление за наводненията се спазва от двете проучени общини Плевен и Свищов. В двете общини има разработени и налични към момента – предварителна оценка на риска от наводнения, области с потенциално значителен риск, карти на районите под заплаха, карти на районите с риск от наводнения и план за управление на риска от наводнения.
- За целият Дунавски район е приет План за управление на речните басейни и са създадени зони за тяхната защита.
- Проблемите възникнали при наводненията в Република България през 2005г. довеждат до 146 бр. промени в нормативната ни уредба за подобряване на дейностите по защита на населението при наводнения. Процесът на усъвършенстване се прилага в двете проучени общини и ще продължава да се прилага.
- Проведеното проучване относно информираността на обществото на причините за наводнения показва добра информираност (65% верни отговори при зрялата група и 44% верни отговори при младата група).
- Недостатъчни са придобитите знания и умения за защита при възникване на наводнение.
- Създадена е добра организация на медицинската помощ при наводнение в двете общини Плевен и Свищов.
- Правилно се провеждат хигиенно- противоепидемични мероприятия от РЗИ – Плевен и Свищов и същите не позволяват възникването на епидемична обстановка, при потенциално наводнение.
- Двете възрастови групи от 18-39г. (81%) и 40-64г. (66%) са изразили висок процент желание в анкетното проучване да получат повече знания за защита и правилно поведение при наводнение или друго бедствие.
- Висок процент респонденти (70%) са с нагласа за необходимост от повишаване на информираността, знанията и уменията за защита при наводнения.
- За подобряване на теоретичната и практическата си подготовка над 50% от респондентите имат готовност за участие в групи в училище, колеж, университет.

Формулираните препоръки и приноси на дисертационния труд са направени на базата на собствените данни от научното проучване.

Обсъждането на резултатите е направено компетентно, задълбочено и изчерпателно. Резултатите са представени по отделните проучвания, а задълбочена дискусия е доказателство за добро познаване на проблема.

Изразявам съгласие със самооценката на приносите в две групи - **Научно-теоретични :5 броя**, приноси с **научно - приложен** характер характер-5 броя **Научно- теоретични :**

Проучени са опасностите от крупни наводнения за Дунавски райони и е направена оценка на потенциалният риск.

Обстойно са анализирани всички възможни здравни последици и екологични опасности за обществото. Представени са основните мерки и средства за защита от наводнения.

Предложени са две схеми: за ранно предупреждение и оповестяване на опасност от наводнение в болници и принципна организационна схема за първоначално разпределение на пострадалото население за евакуация и лечение в болнични заведения.

Представени за внедряване са основни превантивни мерки в дейността на лечебно – профилактичните заведения с оглед намаляване на негативните ефекти и за ограничаване възникването на епидемии по време и след наводнения.

Извършени са социологически проучвания на информираността и готовността за защита при наводнения на две възрастови групи 18г. -39г. и 40г.-64г. на български граждани от Дунавски райони и са съпоставени получените резултати.

Научно – приложни:

Разработени са протоколи за подготовка на Лечебни заведения (болници) в зоните и извън зоните на наводнения.

Определени са действията и отговорностите на ръководството, медицинският персонал, транспорта и пациентите при риск в района и извън района на наводнението. Разработени и разпространени са два вида листовки с препоръки за разработване на планове за защита на персонала от обекти и фирми при наводнения.

Систематизирани са лечебните заведения (болници) от Дунавски район във заливни и извънзаливни зони за реките Дунав, Искър, Златна Панега, бели Вит, Гостиля и Ломя.

Доказана е и анализирана недостатъчната информираност, ниската самооценка за знания и умения относно правилно поведение и защита от наводнения в социологически проучвания сред 240 български граждани от две възрастови групи 18г.-39г. и 40г.-64г. на Дунавски райони.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията Частта „Собствени проучвания” изработени прецизно, с доказателствен ефект .

Авторефератът от 51 страница отразява напълно съдържанието на дисертационния труд от 168 страници . Резултатите от дисертационния труд текущо са ставали достояние на медицинската общественост.

Във връзка с труда са направени 3 пълнотекстови публикации във Варненски

медицински форум. Данните потвърждават необходимостта от приложение на разработените от ас. д-р Василева подходи за оптимизиране на дейностите за подобряване на информираността на населението и готовността на медицинската служба да справяне с последиците от наводненията .

Критични бележки и пропорьки:

Имах възможност да дам подробни критични бележки по време и след обсъждане в катедрата. Дисертанката се е съобразила с тях и работата има завършен вид.

Заключение

Представеният дисертационен труд е на актуална тема, разработен е на добро методично ниво, с комплексен подход. Резултатите са обсъдени в широк контекст на международни и наши проучвания.

Въз основа на цялостната оценка на предоставената ми документация считам, че д-р **Василева**, покрива напълно изискванията на Закона за развитие на академични състав в Република България, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна. Давам положителния си вот за присъждане на асистент д-р Василева **образователната и научната степен „доктор“** в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина, научна специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

28. 01..2021г.
г.Варна

Изготвил становището:

Доц.д-Николина Вълканова,д.м

